

STORTINGET

Innst. 329 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:230 S (2021–2022)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Grete Wold, Marian Hussein, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om tiltak for økt bemanning i skoler og barnehager

Til Stortinget

1. Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen som en del av arbeidet med en tillitsreform i samarbeid med partene utarbeide en nasjonal rekrutteringsstrategi for flere lærere og andre ansatte i skole og barnehage, inkludert pilotprosjekter med søkbare midler for å oppskalere og utvide laget rundt eleven med flere faggrupper, som følges av forskning og evaluering, og forankre dette i Stortinget innen et år.
2. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et prosjekt for hele, faste stillinger i skoler og barnehager sammen med partene i arbeidslivet.
3. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjett for 2023 etablere en tilskuddsordning for etter- og videreutdanning rettet mot assistenter som er ansatt i skole, barnehage og SFO.
4. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene legge til rette for ordninger med faste ansatte for å dekke vikarbehov i skole og barnehage, både med kvalifisert personell til pedagogstillinger og annet

personell til andre stillinger og komme tilbake til Stortinget med en plan for dette.

5. Stortinget ber regjeringen styrke helsestasjonene og skolehelsetjenesten gjennom å fremme forslag til en konkret opptrappingsplan, som inkluderer å styrke helsesykepleierutdanningen og likebehandle den med tilsvarende utdanninger.
6. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å styrke kontaktlærerressursen med en ekstra kontaktlærertime på ungdomsskolen.
7. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi ukvalifisert personell i undervisningsstillinger en rett til etter- og videreutdanning for å bli kvalifisert, samt å etablere en søkbar tilskuddsordning gjennom statsforvalteren for å legge til rette for etter- og videreutdanning.
8. Stortinget ber regjeringen øke finansieringskategorien for lærerutdanningene, både til skole og barnehage, slik at lærerutdanningene skal finansieres etter kostnadskategori C eller høyere, og komme tilbake med forslag om dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.
9. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å øke bemannings- og pedagognormene for barnehagene til 50 prosent barnehagelærere og minst 25 prosent barne- og ungdomsarbeidere.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Øystein Mathisen, Lise Selnes og Elise Waagen, fra Høyre, Margret Hagerup, Kari-Anne Jønnes og Jan Tore Sanner, fra Senterpartiet, Maren Grøthe og Torleik Svelle, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Rødt, lederen Hege Bae Nyholt, og fra Venstre, Abid Raja, viser til representantforslaget.

Kunnskapsminister Tonje Brenna har uttalt seg om forslaget i brev 3. mai 2022. Brevet følger som vedlegg til innstillingen.

Komiteen har hatt skriftlig høring med frist 29. april 2022. Det kom i alt ti høringsinnspill.

Komiteen mener at skole og barnehage er viktige arenaer for danning, utdanning, forebygging og sosial læring for barn i Norge. Gode barnehager og skoler er viktige for det enkelte barn og samfunnet som helhet. Alle barn bør i sin hverdag møte trygge ansatte med faglig kompetanse og tid til å se den enkelte, og som kan legge til rette for læring og utvikling.

Komiteen deler forslagstillernes forståelse av at bemanningen og kompetansen blant de ansatte er avgjørende for å kunne gi gode tilbud til barn og unge i barnehage, skole og SFO.

Komiteen viser til at under pandemien var det mange barnehager og skoler som måtte redusere åpningstidene eller stenge tilbudet når sykefraværet ble for høyt. Dette satte søkelys på at tilstrekkelig bemanning og tilgang på kjente vikarer er nødvendig for å kunne opprettholde et forsvarlig pedagogisk tilbud i barnehage og skole. Komiteen viser til at mange barn opplevde økt ensomhet og sosiale utfordringer under pandemien, og komiteen mener det er nødvendig å styrke laget rundt barna.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjennom flere år har vært pådrivere for å styrke laget rundt eleven med tidlig og tverrfaglig innsats og nok kvalifiserte lærere. Dette er også nedfelt som sentrale målsetninger i Hurdalsplattformen, der barne- og ungdomsfaglig kompetanse, miljøarbeidere, miljøterapeuter og en styrket skolehelsetjeneste løftes frem. Disse medlemmer viser videre til regjeringsplattformens omtale av en opptrappingsplan for helsestasjonene og skolehelsetjenesten. Disse medlemmer vil understreke betydningen av et godt læringsmiljø og ser frem til behandlingen av ny opplæringslov.

Disse medlemmer er opptatt av å sikre at alle barn og elever skal få et inkluderende pedagogisk tilbud der alle trives, utvikler seg, lærer og opplever mestring. Dette forutsetter barnehager og skoler med god kvalitet, og som har lærere og andre ansatte med den nødvendige kompetansen til å gi alle barn et godt tilbud.

Disse medlemmer viser til svarbrevet fra kunnskapsministeren med orientering om at det allerede er igangsatt en rekke ulike arbeider og tiltak som vil bidra til et bedre tilbud for alle barn og elever. Selv om disse medlemmer er utålmodige på elevenes vegne, mener disse medlemmer det er helt nødvendig at det nå gjøres gode og grundige vurderinger i de arbeidene som er igangsatt, og ikke minst disse ses i sammenheng, før regjeringen kommer tilbake til Stortinget på en egnet måte. Disse medlemmer vil understreke behovet for å involvere sentrale aktører og partene i sektoren i de ulike prosessene.

Disse medlemmer viser til regjeringens arbeid for en tillitsreform i offentlig sektor, herunder i skole og barnehage, og at selve formålet med tillitsreformen er å lytte til sektorens egne innspill gjennom de prosessene som regjeringen inviterer til. Disse medlemmer ønsker en bred involvering i utformingen av reformen og vil derfor ikke å forskuttere eller legge føringer fra Stortinget om hva tillitsreformen skal inneholde.

Disse medlemmer mener at staten bør legge de overordnede føringene for å sikre barn og unges tilbud i barnehage og skole, og ikke detaljregulere kommunene.

Disse medlemmer viser for øvrig til statsrådets kommentarer til de enkelte forslagene i brevet til komiteen og slutter seg til disse.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre understreker viktigheten av å ha et godt lag rundt barna og elevene. Et viktig tiltak for å styrke laget rundt eleven er å heve kompetansen hos lærerne og andre ansatte i skole og barnehage, samt å styrke skolehelsetjenesten.

Disse medlemmer viser til det betydelige lærerløftet som er gjennomført under regjeringen Solberg. Videre viser disse medlemmer til at regjeringen Solberg styrket skolehelsetjenesten og skolepsykologtjenesten.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til statsrådets uttalelse om de ni forslagene som er fremmet i representantforslaget. Flertallet viser til at statsråden mener at forslag 1–2 og 6 griper inn i den kommunale styringen av skoler og barnehager og forhandlingene mellom KS og de ansattes organisasjoner. Flertallet viser til at staten ikke er part i disse forhandlingene.

Flertallet understreker viktigheten av systematisk etter- og videreutdanning, og viser til at forslag 3 i henhold til statsrådens uttalelse er godt dekket av eksisterende ordninger.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at forslag 4 bygger på en tro om at fraværet er jevnt fordelt gjennom året. Disse medlemmer viser til at det finnes andre og mer fleksible løsninger for å få tilgang på godt kvalifiserte vikarer i skole og barnehage.

Disse medlemmer viser til at helsesykepleierutdanningen under regjeringen Solberg er blitt styrket, blant annet ved at utdanningen er utvidet fra 60 studiepoeng til 90 studiepoeng. De nye nasjonale retningslinjene for helsesykepleierutdanningen trådte i kraft 1. juli 2021. Institusjonene som tilbyr helsesykepleierutdanning skal følge de nye nasjonale retningslinjene senest fra opptaket 2023, og disse medlemmer mener at forslag 5 dermed er ivarettatt.

Disse medlemmer viser til statsrådets uttalelse om forslag 7, hvor statsråden peker på at det i dag eksisterer muligheter for skoleeiere til å søke utdanningsstipend for ansatte som mangler godkjent lærerutdanning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, viser til at forslag 8 griper inn i den helhetlige gjennomgangen som finansieringsutvalget for universiteter og høyskoler har lagt frem, og som er på høring med frist 10. juni 2022. Flertallet imøteser den helhetlige oppfølgingen som statsråden har varslet i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til regjeringen Solbergs strategi for barnehagekvalitet 2021–2030, «Barnehager mot 2030», som ble lagt frem i juni 2021. Disse medlemmer viser til regjeringen Solbergs ambisjon om at 50 pst. av de ansatte i barnehagen skal være barnehagelærere innen 2025, at andelen barnehagelærere med mastergradsutdanning skal øke, og at andelen fagarbeidere skal øke. Disse medlemmer viser videre til at strategien inneholder konkrete grep for å nå denne ambisjonen. Disse medlemmer mener derfor at forslag 9 er en unødvendig forsinkelse av det viktige arbeidet som regjeringen Solberg satte i gang.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet er opptatt av at barn skal ha faglig dyktige ansatte rundt seg, som skal legge til rette for god læring og være tillitspersoner for barna i skole og barnehage. God og riktig kompetanse er en viktig forutsetning.

Dette medlem mener at flere av forslagene griper inn i det kommunale selvstyret og ansvaret til skole-

ledelse og skoleeier, og vil vise til at ressursbruken som flere av forslagene innebærer, gjør at det er hensiktsmessig å behandle dem som en del av budsjettbehandlingen.

Dette medlem viser til at forslag 1 og 2 er kommunenes ansvar. Videre viser dette medlem til tall fra SSB om at andelen heltidsstillinger har økt fra 2015 til 2019, og videre at det er skole- og barnehageeier som i samråd med partene, det vil si KS og Private Barnehagers Landsforbund, som forhandler om lønn og arbeidstid.

Dette medlem viser til statsrådets uttalelse vedrørende forslag 3 om at det allerede i dag finnes støtteordninger for etter- og videreutdanning. Videre mener dette medlem at det er viktig at de ansatte benytter seg av de støtteordningene som finnes for å heve kompetansen.

Dette medlem mener forslag 4 hindrer fleksibiliteten knyttet til vikarbruk, all den tid fraværet ikke er jevnt over hele året. Dette medlem støtter merknadene fra komiteens medlemmer fra Høyre knyttet til forslag 4.

Dette medlem viser til at helsesykepleierutdanningen er blitt styrket de siste årene, og viser videre til forskrift om nasjonal retningslinje for helsesykepleierutdanning, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 9. april 2020.

Dette medlem viser til statsrådets uttalelse om forslag 7 og at det i dag er søknadsordninger for utdanningsstipend for ansatte som mangler lærerutdanning.

Dette medlem mener barnehager med høy kvalitet har positiv innvirkning på barns sosiale kompetanse og utvikling. Dette medlem understreker viktigheten av kvalifiserte ansatte i barnehagene. Dette medlem viser til strategi for barnehagekvalitet og at strategien blant annet er at 50 pst. av de ansatte i barnehagen skal være barnehagelærere. Avslutningsvis viser dette medlem til statsrådets vurdering om at regjeringen skal legge frem ny strategi knyttet til dette temaet, og dette medlem vil derfor avvente til denne strategien foreligger.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil minne om erfaringene fra pandemien om hvor viktige skolene er for å ivareta barn og unges utvikling, både faglig og sosialt. Disse medlemmer minner om at da skolene stengte eller det var begrenset tilstedeværelse for elevene, fikk det ringvirkninger ikke kun for opplæringen, men også for muligheten andre tjenester hadde til å gi sin hjelp. Disse medlemmer vil understreke hvor tydelig det ble at skolen har en nøkkelfunksjon i det forebyggende arbeidet rundt barn og unge. En rapport fra FHI fra oktober 2021 viser at de negative konsekvensene av stengte skoler under pandemien ikke er jevnt fordelt, og at pan-

demien spesielt rammet noen allerede sårbare grupper barn og unge. Disse medlemmer mener at det nå haster med å styrke arbeidet med laget rundt eleven, særlig i etterkant av pandemien når flere barn og unge trenger hjelp og oppfølging.

Disse medlemmer viser til at ansatte i skolehelsetjenesten opplever å ha for liten tid til å ta imot elever uten timeavtale, og de ansatte melder om at de ukentlig må avvise barn som ønsker samtale. Det går uforsvarlig lang tid mellom samtale, og det kan gå 5–6 uker mellom mange av barnesamtalene. Dette vanskeliggjør relasjonsbygging og kontinuitet. Den pressede situasjonen i skolehelsetjenesten gjør at ressursene blir brukt til oppfølging av de mest kompliserte og krevende sakene. Det er liten tid til helsefremmende og forebyggende oppgaver, som egentlig skal være skolehelsetjenestens primæroppgaver.

Disse medlemmer viser til at henvendelsene til skolehelsetjenesten i stor grad har bakgrunn i opplevd stress i skole og fritid og generell nedstemthet. Ofte bunner dette også i mangel på ivaretagelse av basale behov – spesielt søvnproblemer. Noen har alvorlig angst/depresjonsproblematikk, andre trenger litt støtte og sitter ofte med svar selv på en god måte å mestre tilværelsen videre. Barna som har hatt mindre sosial trening på grunn av pandemien, har forverring i sosiale utfordringer. Dette viser seg i utagerende atferd, sosial tilbaketrekning, skolevegning, spiseforstyrrelser, økt engstelse etc. Disse medlemmer viser til uttalelser fra Landsgruppen av helsepsykiatere (NSF) som er bekymret for at manglende oppfølging i barneskoleårene kan medføre skjevutvikling og psykisk og fysisk uhelse senere i livet.

Disse medlemmer viser til et brev fra Barneombudet, Elevorganisasjonen og Skolelederforbundet av 14. mars hvor regjeringen bes om å prioritere en satsing på laget rundt eleven i statsbudsjettet for 2023 og om å sørge for at alle barn og unge får et godt og likeverdig støttenettverk som sikrer at deres rettigheter blir ivare tatt. Disse medlemmer viser dessuten til Parr-utvalgets rapport «Skolen etter koronapandemien – Et løft for trivsel og læring» (2021) som anbefaler å styrke laget rundt eleven og foreslår tiltak for å redusere konsekvensene av pandemien for elevenes faglig og sosial læring. Disse medlemmer understreker at behovet for å styrke laget også er en anbefaling fra koordineringsgruppen for tjenester til utsatte barn og unge. Disse medlemmer viser til at også KS, Norsk Lektorlag, Skolens Landsforbund, Skolelederforbundet og Utdanningsforbundet har invitert regjeringen til samarbeid om tettere oppfølging av elevene i norsk skole med blant annet et ønske om å styrke laget rundt eleven. Disse medlemmer viser videre til Fellesorganisasjonens fremstøt for å styrke laget rundt eleven.

Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra Redd Barna som understreker at det å imøtekomme be-

manningskrisen med økt bruk av vikarer, ikke er bærekraftig og forsvarlig. Disse medlemmer er enig med Redd Barna i at vikarer ikke kan erstatte kjente, faste og trygge barnehageansatte og lærere. Det trengs politisk vilje og god finansiering som sikrer et løft som kan utgjøre en forskjell for barn og ungdom i barnehager og skoler. Videre mener disse medlemmer at god kapasitet i barnehage og skole er helt avgjørende for at de ansatte skal styrke sitt arbeid med å avdekke og følge opp bekymring for mobbing og vold og overgrep mot barn.

Disse medlemmer viser til at det er for store forskjeller i laget rundt barn og unge lokalt. Det betyr at støtten og hjelpen de får, ikke er likeverdig. Bostedsadressen til barn og unge har for stor betydning for hvilket tilbud de får. At flere faller utenfor fordi de ikke blir fanget opp og får den hjelpen de har behov for, kan ha store konsekvenser for dem det gjelder og deres familier, men det har også store samfunnsøkonomiske konsekvenser. Utfordringene som barn og unge opplever, følger ikke sektorgrensene. For å lykkes med å etablere bedre støttenettverk rundt eleven mener derfor disse medlemmer at det er avgjørende at arbeidet forankres i alle de departementene som har ansvar for tjenester til barn og unge.

Disse medlemmer vil understreke at det å lykkes med tettere oppfølging av elevene handler i stor grad om nok ansatte, med nok tid og rett kompetanse. Pandemien har gitt økt behov for å styrke laget rundt elevene, og understreket behovet for å bruke andre yrkesgruppers kompetanse inn i skole og barnehage. Kontaktlærer, lærere, rådgivere, skolehelsetjenesten og foreldre må slik disse medlemmer ser det sammen ses som en del av laget rundt elever og barnehagebarn, sammen med PPT og andre relevante tjenester og aktører.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen som en del av arbeidet med en tillitsreform i samarbeid med partene utarbeide en nasjonal rekrutteringsstrategi for flere lærere og andre ansatte i skole og barnehage, inkludert pilotprosjekter med søkbare midler for å oppskalere og utvide laget rundt eleven med flere faggrupper, som følges av forskning og evaluering, og forankre dette i Stortinget innen et år.»

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et prosjekt for hele, faste stillinger i skoler og barnehager sammen med partene i arbeidslivet.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjett for 2023 etablere en tilskuddsordning for etter- og videreutdanning rettet mot assistenter som er ansatt i skole, barnehage og SFO.»

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene legge til rette for ordninger med faste ansatte for å dekke vikarbehov i skole og barnehage, både med kvalifisert personell til pedagogstillinger og annet personell til andre stillinger, og komme tilbake til Stortinget med en plan for dette.»

«Stortinget ber regjeringen styrke helsestasjonene og skolehelsetjenesten gjennom å fremme forslag til en konkret opptrappingsplan, som inkluderer å styrke helsepsykepleierutdanningen og likebehandle den med tilsvarende utdanninger.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å styrke kontaktlærerressursen med en ekstra kontaktlærertime på ungdomsskolen.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi ukvalifisert personell i undervisningsstillinger en rett til etter- og videreutdanning for å bli kvalifisert, samt å etablere en søkbar tilskuddsordning gjennom statsforvalteren for å legge til rette for etter- og videreutdanning.»

«Stortinget ber regjeringen øke finansieringskategorien for lærerutdanningene, både til skole og barnehage, slik at lærerutdanningene skal finansieres etter kostnadskategori C eller høyere, og komme tilbake med forslag om dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å øke bemannings- og pedagognormene for barnehagene til 50 pst. barnehagelærere og minst 25 pst. barne- og ungdomsarbeidere.»

Disse medlemmer deler forslagsstillernes syn på at det er nødvendig å styrke laget rundt barn i barnehagen og skolen. Disse medlemmer viser til høringssvar fra Fellesorganisasjonen (FO), som skriver:

«Mye av det barn strever med må forstås ut i fra en sosial sammenheng. Barns fysiske og psykiske helse påvirkes i stor grad av omgivelsene rundt barnet. Familie, opplevelse av tilhørighet og inkludering, skolemiljøet og nærvær av trygge kompetente voksne, har stor innvirkning på barns mestring og utvikling. Denne kompetansen har barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere.»

Disse medlemmer deler FOs vurdering av at også miljøterapeuter er nødvendig i laget rundt eleven og vil derfor fremme forslag om formuleringen «ansatte med sosialfaglig kompetanse» som et tillegg til forslag 1, etter «flere lærere».

Disse medlemmer er bekymret for de lange ventelistene og det høye arbeidspresset ved landets PP-tjenester (pedagogisk-psykologisk tjeneste). Barn med særskilte behov og deres familier må sikres hjelp og

støtte, uten å måtte stå lenge i kø. I dag er variasjonen mellom kommunene på hvor lang tid det tar å få hjelp, altfor stor. Det er behov for å øke antall stillinger i PP-tjenesten. Disse medlemmer mener at økning av stillinger i PP-tjenesten må tilpasses antall barn og elever i den enkelte kommune.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan man skal øke antall stillinger i PP-tjenesten.»

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen som en del av arbeidet med en tillitsreform i samarbeid med partene utarbeide en nasjonal rekrutteringsstrategi for flere lærere og andre ansatte i skole og barnehage og forankre dette i Stortinget innen ett år. Dette inkluderer pilotprosjekter med søkbare midler for å oppskalere og utvide laget rundt eleven med flere faggrupper, som følges av forskning og evaluering.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et prosjekt for hele, faste stillinger i skoler og barnehager sammen med partene i arbeidslivet.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjett for 2023 etablere en tilskuddsordning for etter- og videreutdanning rettet mot assistenter som er ansatt i skole, barnehage og SFO.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene legge til rette for ordninger med faste ansatte for å dekke vikarbehov i skole og barnehage, både med kvalifisert personell til pedagogstillinger og annet personell til andre stillinger, og komme tilbake til Stortinget med en plan for dette.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen styrke helsestasjonene og skolehelsetjenesten gjennom å fremme forslag til en konkret opptrappingsplan, som inkluderer å styrke helsepsykepleierutdanningen og likebehandle den med tilsvarende utdanninger.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å styrke kontaktlærerressursen med en ekstra kontaktlærertime på ungdomsskolen.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi ukvalifisert personell i undervisningsstillinger en rett til etter- og videreutdanning for å bli kvalifisert, samt å etablere en søkbar tilskuddsordning gjennom statsforvalteren for å legge til rette for etter- og videreutdanning.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen øke finansieringskategorien for lærerutdanningene, både til skole og barnehage, slik at lærerutdanningene skal finansieres etter kostnadskategori C eller høyere, og komme tilbake med forslag om dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å øke bemannings- og pedagog-

normene for barnehagene til 50 pst. barnehagelærere og minst 25 pst. barne- og ungdomsarbeidere.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan man skal øke antall stillinger i PP-tjenesten.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:230 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Grete Wold, Marian Hussein, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om tiltak for økt bemanning i skoler og barnehager – vedtas ikke.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 19. mai 2022

Hege Bae Nyholt

leder og ordfører

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Utdannings- og forskningskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

22/2105-

3. mai 2022

Representantforslag 230 S (2021-2022) om tiltak for økt bemanning i skoler og barnehager

Regjeringen har som mål at alle barn og elever skal få et inkluderende pedagogisk tilbud der alle trives, utvikler seg, lærer og opplever mestring. Dette forutsetter at vi har barnehager og skoler med god kvalitet, og som har lærere og andre ansatte med høy kompetanse til å gi alle barn et godt tilbud. Hurdalsplattformen har flere punkter relatert til dette, som vi nå skal følge opp. Det foregår en rekke ulike arbeider og tiltak som vil bidra til et bedre tilbud for alle barn og elever.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at det er viktig å sikre et sterkt lag rundt barna og elevene slik at alle får den oppfølgingen de trenger. Koronapandemien har bidratt til å sette dette enda tydeligere på dagsorden. Jeg er opptatt av at det nå gjøres gode og grundige vurderinger i de ulike arbeidene vi er i gang med og at vi må se disse i sammenheng, før vi kommer tilbake til Stortinget på en egnet måte. Jeg vil lytte til og involvere sentrale aktører og parter i de ulike prosessene.

Jeg mener at staten bør legge de overordnede føringene for å sikre barn og unges tilbud i barnehage og skole, og at vi ikke skal detaljregulere kommunene. Vi må ha tillit til at kommunene kan gjøre sine egne vurderinger og ha fleksibilitet og handlingsrom til å sette inn de tiltakene det er mest behov for lokalt.

Forsknings- og høyere utdanningsministeren og helse- og omsorgsministeren har bidratt med innspill til flere av svarene under.

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen som en del av arbeidet med en tillitsreform i samarbeid med partene utarbeide en nasjonal rekrutteringsstrategi for flere lærere og andre ansatte i skole og barnehage, inkludert pilotprosjekter med søkbare midler for å oppskalere og utvide laget rundt eleven med flere faggrupper, som følges av forskning og evaluering, og forankre dette i Stortinget innen et år.

Svar:

Jeg mener det ikke vil være riktig verken av Stortinget eller regjeringen å forskuttere hva partene vil komme til å ønske seg i arbeidet med en tillitsreform. Formålet med en tillitsreform bør nettopp være at innholdet kommer nedenfra.

Kunnskapsdepartementet har delegert et større, nasjonalt rekrutteringsprosjekt til Høgskulen på Vestlandet, som skal involvere andre universiteter og høyskoler og sentrale aktører i sektor, inkludert partene. Oppdraget omfatter rekrutteringstiltak og nasjonalt informasjonsarbeid som skal bidra til positiv omtale av det å jobbe som lærer, både i skole og barnehage. Rekruttering av menn og personer med innvandrerbakgrunn er en del av dette. Departementet har tillit til at utdanningsinstitusjonene har gode forutsetninger for å gi prosjektet en faglig profil og kunnskapsbasert forankring.

Det er også satt i gang flere andre tiltak, slik som ettergivelse av studielån, samarbeid med partene for bedre overgang fra utdanning til yrke, og forsøksordning for lærere som har påbegynt, men ikke fullført lærerutdanning, slik at disse kan fullføre. Søker tallene til høyere utdanning i 2022 viser en gledelig økning i antall som søker grunnskolelærerutdanning for 1.-7. trinn, mens antall søkere til barnehagelærerutdanningene er redusert.

Departementet har påbegynt arbeidet med å følge opp punktet i Hurdalsplattformen om å styrke laget rundt eleven og den tidlige tverrfaglige innsatsen med blant annet barne- og ungdomsfaglig kompetanse, miljøterapeuter og styrket skolehelsetjeneste. Yrkesgruppene i laget rundt er viktige ressurser i barnehage, skole og SFO og de kan være et viktig supplement og støtte til lærerne. Mitt inntrykk er imidlertid at det er noe tilfeldig hvilke yrkesgrupper som benyttes og hvordan de brukes, og at det varierer rundt omkring i landet. I det videre arbeidet vil vi vurdere om vi har behov for mer kunnskap om disse yrkesgruppene og hvordan de brukes i barnehagen og skolen, og hvilke tiltak vi eventuelt bør sette inn for å styrke laget rundt barna og elevene.

Det er barnehage- og skoleeier sitt ansvar å vurdere hvilke fagressurser barnehagen og skolen trenger slik at alle barn og elever får et godt tilpasset opplæringstilbud. Jeg er opptatt av at barnehage- og skoleeier må ha handlingsrom og fleksibilitet til selv å beslutte hvilken kompetanse som trengs i den enkelte barnehage og skole.

For å styrke kompetansen i laget rundt barna og elevene, er det satt i gang et kompetanseløft i spesialpedagogikk og inkluderende praksis for ansatte i barnehage, skoler,

PP-tjenesten og andre relevante tjenester. Kompetanseløftet skal bidra til å sikre kommunene tilstrekkelig kompetanse til å forebygge, fange opp og følge opp alle barn og elever.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et prosjekt for hele, faste stillinger i skoler og barnehager sammen med partene i arbeidslivet.

Svar:

Tall fra SSB viser at andelen lærere med heltidsstillinger i grunnskolen har økt fra 69 prosent i 2015 til 72,6 prosent i 2019. Det har også vært en økning i heltidsstillinger for lærere i videregående opplæring, men den økningen har vært noe mindre enn i grunnskolen.

Det er skole- og barnehageeier som er arbeidsgiver for ansatte i barnehage, skole og SFO. KS er forhandlingspart på vegne av kommunene i lønns- og arbeidstidsspørsmål som gjelder kommunale barnehager, skoler og skolefritidsordninger. PBL er tilsvarende forhandlingspart for de private barnehagene. Pilotprosjekter kan være et mulig tiltak for å styrke laget rundt barna og elevene, men dette må vurderes grundig og i dialog med KS og partene.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjett for 2023 etablere en tilskuddsordning for etter- og videreutdanning rettet mot assistenter som er ansatt i skole, barnehage og SFO.

Svar:

Det gis i dag statlige midler til kompetansetiltak for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere i barnehagen. [Kompetansestrategien for barnehagen](#) har flere tiltak rettet mot denne gruppen. Gjennom regional ordning for kompetanseutvikling i barnehagen deltar alle ansatte i barnehagen i kollektiv kompetanseutvikling på arbeidsplassen. Videre kan det gjennom samme ordning prioriteres midler lokalt til å gi assistenter uten relevant kompetanse barnehagefaglig grunnkompetanse og det kan prioriteres midler til at assistenter med lang erfaring kan ta fagbrev som barne- og ungdomsarbeider gjennom praksiskandidatordningen. Det er også opprettet fagskoleutdanning i oppvekstfag innenfor tre fordypningsområder for barne- og ungdomsarbeidere og assistenter med lang erfaring. I tillegg er det tilbud om arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU), som er et deltidstilbud til assistenter og barne- og ungdomsarbeidere som ønsker å utdanne seg til barnehagelærere. Departementet er i ferd med å oppdatere og revidere kompetansestrategien for barnehagen, slik at den skal være ut 2025 i påvente av det offentlige utvalget som omtales under.

Kompetanseløftet i spesialpedagogikk og inkluderende praksis er i hovedsak rettet inn mot lokale og kollektive kompetansetiltak som omfatter alle ansattegrupper i barnehage og skole, i tillegg til tjenestene rundt. Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen har også en kollektiv tilnærming med kompetanseutviklingstiltak som kan omfatte alle ansattegrupper i skolen.

Kompetansen til de ansatte er den viktigste kvaliteten i SFO, men virkemidlene vi benytter må tilpasses SFOs egenart og de ansattes behov. I 2022 er det satt av 10 millioner kroner til kompetanseheving i SFO. Som ett ledd i dette arbeidet har Utdanningsdirektoratet fått i oppdrag å utrede hva slags kompetansetilbud de ansatte ønsker og har nytte av.

Det offentlige utvalget som skal vurdere ulike modeller for etter- og videreutdanning for alle ansatte i barnehage, grunnskole, videregående opplæring, kulturskole, opplæring særskilt organisert for voksne, og i fag og yrkesopplæringen skal levere sin utredning 1. oktober 2022. Deretter skal utredningen etter planen sendes på høring og departementet skal vurdere forslagene til endringer og tiltak. Jeg mener vi bør avvente dette arbeidet før vi tar stilling til om det bør opprettes tilskuddsordninger for etter- og videreutdanning rettet mot assistenter som er ansatt i skole, barnehage og SFO.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene legge til rette for ordninger med faste ansatte for å dekke vikarbehov i skole og barnehage, både med kvalifisert personell til pedagogstillinger og annet personell til andre stillinger og komme tilbake til Stortinget med en plan for dette.

Svar:

Regjeringen er opptatt av at barn i barnehagene skal møte trygge voksne med rett kompetanse. Regjeringen har i Hurdalsplattformen sagt at vi vil styrke pedagognormen ved å stille krav om at minst 50 prosent av de ansatte er barnehagelærere, og øke andelen fagarbeidere med mål om 25 prosent. Videre omtaler Hurdalsplattformen at regjeringen vil forbedre bemanningsnormen slik at den sikrer barna nok ansatte. Dette skal skje blant annet ved å stille krav til vikarbruk, krav til stedlig leder, gjennomgå oppgaver som tar ansatte bort fra barna og gjennomgå finansieringen av normen.

Departementet hadde høsten 2021 på høring et forslag om ny opplæringslov. Departementet jobber nå med oppfølgingen av høringen, og tar sikte på å sende en lovproposisjon til Stortinget våren 2023. Ett av temaene i høringen var spørsmålet om det skal innføres et krav om forsvarlig vikarordning. Dette er ett av flere temaer departementet vil vurdere og komme tilbake til Stortinget med i lovproposisjonen.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen styrke helsestasjonene og skolehelsetjenesten gjennom å fremme forslag til en konkret opptrappingsplan, som inkluderer å styrke helsesykepleierutdanningen og likebehandle den med tilsvarende utdanninger.

Svar:

Barn og unge er et av regjeringens viktigste satsningsområder, og vi har i Hurdalsplattformen sagt at vi skal utarbeide en opptrappingsplan for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Vi skal også etablere et nasjonalt kompetansemiljø for helsestasjons- og skolehelsetjenesten

for å styrke det faglige grunnlaget for tjenesten. Barn og unges psykiske helse vil også være et viktig og sentralt tema i den kommende opptrappingsplanen for psykisk helse.

Helsesykepleierutdanningen er inkludert i RETHOS og har nylig fått nasjonal forskriftsfestet retningslinje som skal erstatte dagens rammeplan. Det er en gruppe bestående av representanter fra universiteter og høyskoler og tjenestene som sammen har utarbeidet den nasjonale retningslinjen for helsesykepleierutdanningen. I forbindelse med arbeidet med den nye nasjonale retningslinjen, ble det vurdert at kravet til kompetansen i tjenestene har økt og at det derfor var behov for å utvide utdanningen. Utdanningen ble derfor utvidet fra 60 studiepoeng til 90 studiepoeng. Det er også mulig for universiteter og høyskoler å tilby utdanningen som en toårig masterutdanning på 120 studiepoeng. Retningslinjen beskriver en minimums sluttkompetanse for både utdanningen på 90 studiepoeng og utdanningen på 120 studiepoeng. Institusjonene som tilbyr helsesykepleierutdanning skal følge den nye nasjonale retningslinjen senest fra opptaket 2023.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å styrke kontaktlærerressursen med en ekstra kontaktlærertime på ungdomsskolen.

Svar:

Det er kommunene som er arbeidsgivere for lærerne. KS og Oslo kommune er forhandlingspart på vegne av kommunene i lønns- og arbeidstidsspørsmål som gjelder skolene. Staten er ikke en del av dette.

I januar i år kom KS og lærerorganisasjonene frem til enighet om en ny, revidert arbeidstidsavtale for undervisningspersonalet i grunnskole og videregående opplæring. Ifølge avtalen er kontaktlærerressursen i grunnskolen fortsatt 45 minutter for kontaktlærere som har færre enn 21 elever, men det nye er at den dobles for kontaktlærere som har 21 kontaktelever eller flere. Det betyr en økning fra 45 minutter til 90 minutter pr. uke.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi ukvalifisert personell i undervisningsstillinger en rett til etter- og videreutdanning for å bli kvalifisert, samt å etablere en søkbar tilskuddsordning gjennom statsforvalteren for å legge til rette for etter- og videreutdanning.

Svar:

Det eksisterer i dag en ordning hvor skoleeier kan søke om utdanningsstipend for ansatte som mangler godkjent lærerutdanning. Med utgangspunkt i vurdering av egne kompetansebehov kan skoleeiere søke om stipend for sine ansatte til praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) og praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag (PPU-Y) og yrkesfaglærerutdanning (YFL). Det kan også søkes om stipend for minoritetsspråklige lærere og stipend for fullføring av påbegynt, men avbrutt lærerutdanning. Ansatte i grunnskolen, kulturskolen og i videregående opplæring kan få stipend. Skoleeiere kan også søke om

rekrutteringsstipend til personer som ikke er ansatt i skolen, men som de ønsker å rekruttere inn.

For øvrig viser jeg til omtale av utvalget som skal se på ulike modeller for etter- og videreutdanning under forslag 3. Jeg ønsker å avvente dette arbeidet før vi vurderer endrede eller nye ordninger for at ukvalifisert personell i undervisningsstillinger skal få etter- og videreutdanning.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen øke finansieringskategorien for lærerutdanningene, både til skole og barnehage, slik at lærerutdanningene skal finansieres etter kostnadskategori C eller høyere, og komme tilbake med forslag om dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.

Svar:

Kunnskapsdepartementet mottok 17. mars rapporten fra utvalget ledet av Siri Hatlen som har gått gjennom finansieringen av universitetene og høyskolene. Utvalgsrapporten er på alminnelig høring med frist 10. juni. Utvalget har foreslått å redusere antallet kategorier fra dagens 6 til 2-4, blant annet for å tydeliggjøre at kategoriene ikke er ment å reflektere eller styre faktiske kostnader ved institusjonene og redusere det opplevde statushierarkiet blant ulike utdanninger. Utvalget foreslår også at anmodningsvedtaket fra 2020 om å gå gjennom finansieringskategoriene for å sikre riktig finansiering av utdanninger etterspurt i arbeidsmarkedet (vedtak nr. 16, 6. oktober 2020), bør følges opp gjennom å styrke institusjonenes generelle evne til å dimensjonere utdanningene i tråd med behovene i samfunnet, ikke gjennom en økt detaljstyring fra departementet. Utvalget anbefaler at departementet går i dialog med sektoren om den konkrete inndelingen av et redusert antall kategorier. Departementet vil komme nærmere tilbake til oppfølging av rapporten i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å øke bemannings- og pedagognormene for barnehagene til 50 prosent barnehagelærere og minst 25 prosent barne- og ungdomsarbeidere.

Svar:

I dag er 44 prosent barnehagelærere eller tilsvarende i grunnbemanningen i barnehagene. 22 prosent er barne- og ungdomsarbeidere. Andelen ansatte med barnehagelærerutdanning er omtrent like høy i private og kommunale barnehager, mens andelen barne- og ungdomsarbeidere er vesentlig høyere i de kommunale barnehagene. De kommunale barnehagene har i snitt 28 prosent barne- og ungdomsarbeidere, og oppfyller sådan målet om 25 prosent fagarbeidere, mens de private ligger etter med i snitt 17 prosent barne- og ungdomsarbeidere. Det er en utfordring at nær en tredjedel av de ansatte ikke har relevant utdanning.

De ansattes kompetanse og god ledelse er avgjørende for god barnehagekvalitet, og jeg viser til at regjeringen i Hurdalsplattformen har sagt at vi skal styrke pedagognormen ved å stille krav om at minst 50 prosent av de ansatte er barnehagelærere og at vi skal øke andelen fagarbeidere, med mål om 25 prosent. Departementet er nå i gang med å revidere strategien [Kompetanse for fremtidens barnehage](#), samt forlenge strategiperioden til 2025 slik at den ivaretar denne regjeringens ambisjoner. I tillegg jobber departementet med en ny overordnet strategi for kvalitet i barnehagesektoren som peker ut retningen for barnehagepolitikken frem mot 2030. Strategien skal erstatte strategien [Barnehager mot 2030](#), som regjeringen Solberg la frem i juni 2021. Strategiene vil etter planen legges frem til høsten.

Med hilsen

Tonje Brenna

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur

